

УДК 339.726(091)

В. У. Коваль

Беларускі дзяржаўны тэхналагічны ўніверсітэт

ДАБРАЧЫННАЯ ДЗЕЙНАСЦЬ БЕЛАРУСКАЙ ДЫЯСПАРЫ Ў 1920-Я ГГ.

Артыкул даследуе ролю гуманітарнай і дабрачыннай дзейнасці беларускіх эмігрантаў у працэсе фарміравання нацыянальнай дыяспары ў 1920-я гг. У даследаванні аналізуецца дзейнасць Беларускага Чырвонага Крыжа ў Літве на аснове малавядомых дакументаў Беларускага дзяржаўнага архіва-музея літаратуры і мастацтва. Беларускае таварыства Чырвонага Крыжа супрацоўнічала з нацыянальнай дыяспарай у розных краінах Еўропы, арганізоўвала збор фінансава ахвяраванняў на аснове Статута ад 19 мая 1921 г. Беларускі Чырвоны Крыж у Літве займаўся не толькі вырашэннем сацыяльных праблем, але і ажыццяўляў маральную падтрымку беларусам замежжа. Актывістка Чырвонага Крыжа Паўліна Мядзёлка праводзіла працу па камплектаванні бібліятэкі і рыхтавала да друку беларускія выданні ў Літве. Асаблівая ўвага ў даследаванні надаецца пытанням сацыяльнай і матэрыяльнай дапамогі беларускім эмігрантам у Літве, Чэхаславакіі і ЗША. Чэхаславацкі Чырвоны Крыж арганізоўваў медыцынскую дапамогу і лячэнне беларускіх студэнтаў у санаторыях і шпіталях, павышаў гігіенічную грамадскую моладзі ў барацьбе з інфекцыямі. Адной з асноўных мэт грамадскай дзейнасці беларускай дыяспары ў ЗША была арганізацыя фінансавай дапамогі для патрэб Бацькашчыны. З 1921 г. дабрачыннай дзейнасцю займаўся Беларускі нацыянальны камітэт у ЗША. У 1927 г. у Дэтройце было створана гуманітарнае Таварыства дапамогі Беларусі. Беларускія эмігранты ў ЗША збіралі дабрачынныя ахвяраванні для дзяцей-сірот з Заходняй Беларусі, для студэнцкай моладзі замежжа і на карысць палітычных арганізацый метраполіі.

Ключавыя словы: дабрачынная дзейнасць, беларуская дыяспара, Чырвоны Крыж, гуманітарная дзейнасць, Літва, Чэхаславакія.

Для цытавання: Коваль В. У. Дабрачынная дзейнасць беларускай дыяспары ў 1920-я гг. // Труды БГТУ. Сер. 6, История, философия. 2025. № 1 (293). С. 50–54.

DOI: 10.52065/2520-6885-2025-293-8.

V. U. Koval

Belarusian State Technological University

CHARITABLE ACTIVITIES OF THE BELARUSIAN DIASPORA IN THE 1920S

The article investigates the role humanitarian and charitable activities in the process of formation of the national diaspora. The study presents the activities of the Belarusian Red Cross in Lithuania based on little-known documents from the Belarusian State Archives and Museum of Literature and Art. The Belarusian Red Cross cooperated with the national diaspora in different countries of Europe and organized the reception of donations on the basis of the statute of May 19, 1921. The Belarusian Red Cross in Lithuania solved social issues and also organized moral support for Belarusians abroad. Belarusian Red Cross activist Paulina Myadelka collected the library and prepared Belarusian publications for printing in Lithuania. Particular attention was paid to the issues of social aid and financial supporting of Belarusian emigrants in Lithuania, Czechoslovakia and the USA. The Czechoslovak Red Cross organized medical assistance and financed the stay of Belarusian students in sanatorium and hospitals and raised the hygiene literacy of young people in the fight against infection. One of the main goals of the civil activity of the Belarusian diaspora in the USA was the organization of financial support for the Motherland. The Belarusian National Committee in the USA was engaged in charitable activities in 1921. The humanitarian partnership for aid to Belarus was founded in 1927 in Detroit. Belarusian emigrants in the USA organized voluntary donations for orphans in Western Belarus, for students abroad and political organizations in the metropolis.

Keywords: charitable activities, Belarusian diaspora, Falcon Movement, Red Cross, humanitarian activities, Lithuania, Czechoslovakia.

For citation: Koval V. U. Charitable activities of the Belarusian diaspora in the 1920s. *Proceedings of BSTU, issue 6, History, Philosophy*, 2025, no. 1 (293), pp. 50–54 (In Belarusian).

DOI: 10.52065/2520-6885-2025-293-8.

Уводзіны. Дабрачынная дзейнасць беларусаў замежжа была важным кансалідуючым аспектам грамадскага і палітычнага жыцця дыяспары. Комплекснага даследавання па гуманітарнай дзейнасці беларускай дыяспары пакуль не праведзена, аднак захавалася крыніцзнаўчая база, якая дазваляе аднавіць гістарычныя факты дабрачынных акцый. Міжваенны перыяд быў часам станаўлення нацыянальных арганізацый дыяспары, калі ў 1920-я гг. была рэалізавана значная колькасць беларускіх дабрачынных ініцыятыв. Удзел беларускіх эмігрантаў у гуманітарным руху аб'ядноўваў дыяспару, дазваляў грамадскім дзеячам атрымаць каштоўны арганізацыйны вопыт міжнароднага супрацоўніцтва.

Асноўная частка. Беларусы ў розных краінах свету арганізавалі збор сродкаў для дзяцей-сірот і малазабяспечаных сем'яў; праводзілі акцыі па зборы ахвяраванняў на карысць арыштаваных беларускіх дзеячаў і для развіцця нацыянальных арганізацый Заходняй Беларусі; ладзілі вечарыны і канцэрты.

Міжнародны Чырвоны Крыж быў адной з асноўных гуманітарных арганізацый у міжваенны перыяд. У еўрапейскіх краінах найбольш уплывовымі і актыўнымі былі Чырвоны Крыж у ЗША і Чырвоны Крыж у Францыі, на дзейнасць якіх у значнай ступені арыентаваліся іншыя нацыянальныя таварыствы. У 1920-я гг. актывізавалі сваю работу Міжнародны камітэт і Ліга таварыстваў Чырвонага Крыжа.

У асяроддзі беларускага замежжа ў 1921 г. быў заснаваны Чырвоны Крыж ў Літве, статут якога быў зарэгістраваны адміністрацыяй г. Коўна 19 мая 1921 г. [1, арк. 39]. Дакументы нацыянальнага дабрачыннага таварыства (статут, пратаколы, фінансавыя справаздачы, афіцыйная перапіска) захоўваюцца ў фондах Беларускага дзяржаўнага архіва-музея літаратуры і мастацтва.

Мэты арганізацыі пазначаліся ў статуте таварыства: «аказваць як найшырэйшую матэрыяльную і маральную дапамогу у першы чарод усім беларускім грамадзянам, незалежна ад іх нацыянальнасці і веры, пацыянтэушым ад вайны, недародау, попасыцяу і інш. напасыцяу» [1, арк. 6]. У выпадку ваеннай пагрозы Беларускі Чырвоны Крыж браў на сябе абавязак аказваць медыцынскую і санітарную дапамогу, дастаўляць пошту, ствараць тылавыя пункты харчавання, франтавыя перавязачныя цэнтры, арганізавалі санітарныя цягнікі і эвакуацыю параненых. Задачы беларускай дабрачыннай арганізацыі цалкам адпавядалі кірункам дзейнасці Міжнароднага камітэта Чырвонага Крыжа ў Жэневе.

Члены таварыства ў Літве рэгулярна збіралі вопратку, бялізну, медыкаменты і прадукты для медыцынскіх устаноў. У статуте пазначаліся магчымасці фарміравання бюджэту Беларускага

Чырвонага Крыжа: «Фундушы Таварыства складаюцца: а) з аднаразовых ахвяраванняў грашымі і рэчымі; б) з аднаразовых і штагодных узносаў яго сяброў; в) са усялякіх збораў: канцэртаў, лекцыяў, ігрышаў і інш.; г) з дзяржаўных дапамог Таварыству» [1, арк. 6 зв.]. Беларускі Чырвоны Крыж быў юрыдычнай асобай, аднак не меў права займацца палітычнай дзейнасцю, бо таварыства з'яўлялася выключна гуманітарнай арганізацыяй.

У члены Чырвонага Крыжа не прымалі грамадзян з крымінальным мінулым, што падкрэслівалася ў статуте [1, арк. 7]. Гуманітарная арганізацыя складалася з дарослых асоб, таму членам таварыства можна было стаць толькі з 18-гадовага ўзросту. Членства ў міжнародным руху мела сваю іерархію ў залежнасці ад памераў фінансавай дапамогі на карысць дабрачыннасці. Члены Беларускага Чырвонага Крыжа падзяляліся на чынных, сталых і членаў-дабрачынцаў. Сталыя члены таварыства вызваліся ад рэгулярных узносаў.

Таварыства мела сваю пячатку і знак Чырвонага Крыжа, якія выкарыстоўваліся на бланках і афіцыйных лістах. Знак беларускай арганізацыі быў тыповым, яго хутка пазнавалі ў розных краінах свету. Сімвалам стала выява роўнаканечнага чырвонага крыжа на белым полі, прынятая Першай Жэнеўскай канвенцыяй. Для міжнароднай перапіскі выкарыстоўваліся бланкі з афіцыйнай сімволікай Чырвонага Крыжа без дадатковых надпісаў.

Нацыянальнае Таварыства Чырвонага Крыжа ў Коўна імкнулася праводзіць дабрачынную дзейнасць для беларусаў з розных краін свету. Сродкі для арганізацыі збіраліся праз афіцыйных прадстаўнікоў, якіх вылучала і зацвярджала таварыства. Перапіска Беларускага Чырвонага Крыжа сведчыць, што таварыства атрымлівала грошы ад Берлінскай Місіі, яго члены збіралі ахвяраванні таксама ў ЗША, Чэхаславакіі і Латвіі [1, арк. 17–18]. Сабраныя сумы накіроўваліся ў першую чаргу на арганізацыю харчавання для хворых і бедных, на медыцынскую дапамогу і бясплатнае пражыванне для малазабяспечаных беларусаў. Чырвоны Крыж у Літве набываў і выдаваў кнігі, арганізоўваў адукацыйныя праграмы і культурныя мерапрыемствы. Напрыклад, 7 студзеня 1922 г. бургамістр літоўскай сталіцы дазволіў Беларускаму Чырвонаму Крыжу правесці калядную вечарыну-баль у Ковенскай ратушы [1, арк. 48]. На дабрачыннай акцыі ў цэнтры літоўскай сталіцы не толькі сабралі ахвяраванні на карысць Чырвонага Крыжа, але і задаволілі культурныя патрэбы беларусаў Літвы.

Міжнародная гуманітарная арганізацыя надавала значную ўвагу развіццю культуры як ключавому фактару маральнай падтрымкі асоб. Беларускі

Чырвоны Крыж у Літве прымаў удзел у выдавецкай дзейнасці дыяспары, бо ў статусе было прапісана права таварыства на выданне і продаж літаратуры [1, арк. 9] з мэтай папулярызацыі міжнароднага гуманітарнага руху. Зацверджаны статут Беларускага Чырвонага Крыжа быў выдадзены асобнай кніжкай тыражом 1000 экзэмпляраў [1, арк. 39]. Адказнай за камплектаванне кніжнай калекцыі арганізацыі была таленавітая настаўніца з вопытам працы ў рэдакцыі і вядомы грамадскі дзеяч Паўліна Вікенцьеўна Мядзёлка. Працякалы сходаў Беларускага Чырвонага Крыжа сведчаць, што П. В. Мядзёлка выступала з дакладамі пра падрыхтоўку да выдання новых кніг і ўносіла прапановы па фондах бібліятэкі [1, арк. 17]. Паўліна Мядзёлка мела вопыт выдавецкай дзейнасці, бо ў 1921 г. рыхтавала да друку выданні ў Берліне [2, арк. 2 зв.] Складанасцю камплектавання фондаў бібліятэк у пачатку 1920-х гг. былі значныя абмежаванні паштовых служб і мытных законаў. У сваіх успамінах П. В. Мядзёлка эмацыйна падкрэслівала: «Праклятыя гэтыя межы — нічагусенька пераслаць нельга. Кніжак па пошце не прынімаюць» [2, арк. 3 зв.]. Абмежаванні ў перасылцы кніг стваралі дадатковыя праблемы для камплектавання замежнымі выданнямі бібліятэк беларускіх устаноў г. Коўна.

Беларускі Чырвоны Крыж у Літве меў шырокія міжнародныя кантакты. Перапіска таварыства сведчыць, што ў 1921 г. да беларускай арганізацыі была накіравана прапанова аб стварэнні нацыянальнага аддзялення Чырвонага Крыжа ў Канстанцінополі [1, арк. 13]. У пачатку 1920-х гг. Беларусы ў Турцыі, якія трапілі туды з ваеннымі фарміраваннямі белага руху, мелі вострую патрэбу ў матэрыяльнай дапамозе і прававой падтрымцы. У афіцыйным звароце ад 27 жніўня 1921 г. да кіраўніцтва Беларускага Чырвонага Крыжа ў Літве пазначалася: «Дзеля таго што у Канстанцінополі у данны момэнт знаходзіцца вялізная цыфра беларускіх утэчаю, якія нуждаюцца у дапамозе як матэрыяльнай, так і мэдычнай, маю гонар звернуцца да Вас с просьбай аб даручэнні добра вядомага мне беларусу доктору Песочному адчыненні у Канстанцінополі атдэлення Беларускага Чырвонага Крыжа» [1, арк. 13]. Ініцыятыва фарміравання таварыства ў Канстанцінополі была лагічнай, аднак не атрымала шырокай падтрымкі з боку беларусаў замежжа, таму праект не быў рэалізаваны.

Пачатак дзесяцігоддзя адзначаецца тым, што беларускія эмігранты маглі легалізавацца за мяжой яшчэ з дакументамі былой Расійскай імперыі. Беларусы ў Канстанцінополі далучаліся да іншых славянскіх супольнасцей і арганізацый. У 1920-я гг. для былых грамадзян Расійскай імперыі значную дапамогу ў Турцыі ажыццяўляў Амерыканскі Чырвоны Крыж. У 1920 г. у Канстанцінополі

амерыканскі аддзел міжнароднай гуманітарнай арганізацыі адчыніў санаторый на 100 месцаў для эмігрантаў і бежанцаў для лячэння туберкулёзу [3, с. 3]. Для барацьбы з эпідэміяй Амерыканскі Чырвоны Крыж значныя сродкі накіроўваў на арганізацыю харчавання для асоб са складанай матэрыяльнай сітуацыяй і на ізаляцыю людзей з цяжкай формай туберкулёзу ў спецыяльных медыцынскіх установах.

Міжнародны рух Чырвонага Крыжа вызначыўся таксама сваёй значнай дапамогай для беларускай дыяспары ў Празе. Чэхаславацкі аддзел Чырвонага Крыжа быў створаны ў лютым 1919 г. пад кіраўніцтвам дачкі прэзідэнта краіны Алісы Масарык [3, с. 2]. Як першы кіраўнік арганізацыі, Аліса Масарык значную ўвагу надавала ажыццяўленню медыцынскай дапамогі для моладзі, павышэнню яе гігіенічнай грамадскай і інфекцыйнай. Яна займала сваю пасаду старшыні Чэхаславацкага Чырвонага Крыжа амаль два дзесяцігоддзі — з 1919 па 1938 г. [4, с. 48]. У пачатку 1920-х гг. у розных еўрапейскіх краінах значна актывізаваўся міжнародны гуманітарны рух, таму Аліса Масарык адчыніла ў Празе першую вышэйшую навуковую ўстанову для сацыяльных работнікаў.

Беларуская моладзь з тэрыторыі Заходняй Беларусі ў міжваенны перыяд ехала ў Прагу, каб атрымаць там вышэйшую адукацыю. Недахоп прадуктаў і фінансавых сродкаў, спецыфічныя кліматычныя ўмовы прыводзілі да распаўсюджвання інфекцый і высокай смяротнасці студэнтаў. Медыцынскі штат Чырвонага Крыжа рабіў агляд студэнтаў-замежнікаў, якія набывалі адукацыю ў Чэхаславакіі. У 1923 г. Чырвоны Крыж правёў агляд 1398 студэнтаў у Празе, у выніку якога было выяўлена 30 выпадкаў вострай формы туберкулёзу (хворыя адразу былі накіраваны ў санаторый); 150 студэнтаў мелі першапачатковую стадыю туберкулёзу, 131 студэнт меў праблему са зрокам, у 75 чалавек была выяўлена анемія, а 230 студэнтаў атрымалі дыягназ неўрастаніі [5, с. 21]. Міжнародны камітэт Чырвонага Крыжа займаўся лячэннем студэнцкай моладзі, таму з гуманітарнай арганізацыі актыўна супрацоўнічала Міністэрства замежных спраў Чэхаславакіі.

У 1920-я гг. Злучаныя Штаты Амерыкі сталі адной з асноўных краін, дзе паспяхова ажыццяўляліся акцыі гуманітарнай дапамогі. З 1921 г. актыўную грамадскую дзейнасць арганізаваў Беларускі нацыянальны камітэт, яго суполкі плённа працавалі ў Нью-Йорку і Чыкага, беларускія эмігранты таксама стваралі нацыянальныя арганізацыі ў Дэтройце, Пітсбургу і Кенашы. Пры камітэце дзейнічаў Жаночы гурток, які праводзіў культурныя вечарыны, арганізоўваў дапамогу маладзёваму хворым беларусам у ЗША. Напрыклад, 19 жніўня 1923 г.

Беларускі нацыянальны камітэт праводзіў дабрачынны пікнік у Чыкага, пра арганізацыю якога першай змясціла аб'яву газета «Свабодная Расія», што рыхтавалася да друку ў ЗША [6, с. 62]. У часопісе «Крывіч» падкрэсліваліся ўмовы правядзення дабрачыннай акцыі: «Мэта пікніка — помач палітычным вязням Беларусі ў Польшчы. Просім усе спачуваючыя беларускай справе арганізацыі ў гэты дзень не ладзіць народных сходаў» [6, с. 63]. Эмігранты ў ЗША лічылі сваім абавязкам супрацоўнічаць з нацыянальнымі арганізацыямі Заходняй Беларусі, яны разумелі важнасць фінансавай падтрымкі для палітычных акцый у барацьбе з дыскрымінацыяй беларусаў з боку польскіх улад.

Адметным кірункам гуманітарнай дапамогі ў міжваенны перыяд стала падтрымка дзяцей і сірот. Беларускі нацыянальны камітэт у Чыкага рэгулярна збіраў сродкі для школьнікаў з Заходняй Беларусі [7]. У 1920-я гг. пачалі стварацца толькі першыя арганізацыі і праекты для ажыццяўлення дапамогі дзецям, сярод якіх найбольш пашыранымі сталі акцыі Амерыканскага Чырвонага Крыжа і Амерыканскай адміністрацыі дапамогі [8, с. 671]. Міжнародныя арганізацыі пачалі будаваць дзіцячыя прытулкі і цэнтры здароўя з праграмамі спецыяльных дыет і фізічнай актыўнасці для дзяцей. Беларускія эмігранты ў ЗША далучыліся да праграм і праектаў дзіцячай дапамогі, таму імкнуліся збіраць і дасылаць сродкі для сірот з Заходняй Беларусі.

Вядомымі палітычнымі лідарамі беларускай дыяспары ў ЗША сталі Я. Чарапук і Я. Варонка, якія актыўна супрацоўнічалі як з аб'яднаннямі Заходняй Беларусі, так і з грамадскімі арганізацыямі БССР. Сярод асноўных форм работы дыяспары адметнае значэнне мела гуманітарная дапамога беларусам метраполіі і збор дабрачынных ахвяраванняў. У часопісе «Беларускі студэнт» за 1923 г., які рыхтаваўся да друку ў Празе, быў апублікаваны матэрыял, дзе падкрэслівалася: «Дзеля просьбы Беларускага Студэнскага Саюза ў Вільні аб матар'яльнай дапамозе Саюзу і ліста Я. Купалы да Чарапука аб цяжкім палажэнні беларускіх вучоных, паэтаў і літаратараў у Радавай Беларусі, а так сама й цяжкага палажэння беларускае прэсы ў Заходняй Беларусі, арганізаваная камітэт пад старшынствам Чарапука на збор ахвяр на патрэбныя мэты. З паведамленняў відаць, што ўсе гэтыя справы знайшлі спачуццё ў амэрыканскіх Беларусаў, якія ахвотна даюць грошы» [9, с. 23]. Варта падкрэсліць, што беларускі класік Янка Купала паспяхова развіваў міжнародныя кантакты з дыяспарай, што дапамагала паэту ў развіцці літаратурных сувязей падчас візітаў у краіны Еўропы ў складзе дзяржаўных дэлегацый.

Дапамога беларусаў ЗША для Бацькаўшчыны кансалідавала дыяспару, давала магчымасць

эмігрантам акрэсліць мэты дабрачыннай дзейнасці, адчуць запатрабаванасць у грамадскай працы. Падзяка за дапамогу на старонках беларускамоўнай віленскай прэсы падтрымлівала памкненні эмігрантаў у арганізацыі гуманітарных акцый. Прыкладам такіх матэрыялаў з'яўляецца кароткая інфармацыя з газеты «Сялянская ніва»: «Перад гэтым “Сялянская Ніва” падала некалькі вестак аб жыцці Беларусаў у Амэрыцы. І як сьведчаць гэтыя весткі, там далёка за многаводным акіянам Беларусы жывуць сваім жыццём і арганізуюцца, каб дапамагач у гэтай іншай форме і меры сваёй загнанай і паняволенай Бацькаўшчыне» [10, с. 1]. Гуманітарныя акцыі спрыялі сацыяльна-псіхалагічнай адаптацыі эмігрантаў, беларусы знаходзілі маральныя сілы для паспяховай інтэграцыі ў прымаючым грамадстве, бо іх стымулявала адчуванне ўласнай запатрабаванасці на Бацькаўшчыне. Прыкладам для арганізацыі дабрачыннай дзейнасці амэрыканскіх беларусаў былі іншыя дыяспары ЗША, якія дзяліліся сваім вопытам паспяховых праграм і гуманітарных праектаў. Менавіта паводле прыкладу іншых дыяспар прамысловыя рабочыя г. Дэтройта ў 1927 г. заснавалі грамадскую арганізацыю «Таварыства дапамогі Беларусі», асноўнай мэтай якой быў збор ахвяраванняў на карысць беларусаў метраполіі [11, с. 4]. Сярод актыўных беларускіх дзеячаў, якія працавалі на карысць дабрачыннасці ў Дэтройце, варта вылучыць Я. Беразоўскага, З. Скарбука, А. Ціхановіча, А. Чарніковіча і А. Шчалкуна [11, с. 4]. Адметнасцю дабрачынных акцый Таварыства дапамогі Беларусі былі яго палітычныя мэты ў барацьбе з дыскрымінацыяй беларускага насельніцтва з боку польскіх улад.

Заклучэнне. Такім чынам, дабрачынная дзейнасць у асяроддзі нацыянальнай дыяспары была накіравана на адукацыю, падтрымку моладзі, медыцынскую і фінансавую дапамогу для беларусаў замежжа і патрэб метраполіі. Значную гуманітарную дапамогу з 1921 г. ажыццяўляў Беларускі Чырвоны Крыж у Літве. Міжнародныя гуманітарныя рух праводзіў мерыпрыемствы па барацьбе з эпідэміямі, рэалізоўваў асветніцкія і медыка-санітарныя праекты. Чэхаславацкі Чырвоны Крыж пад кіраўніцтвам А. Масарыка праводзіў медыцынскія агляды беларускіх студэнтаў у Празе, арганізоўваў іх лячэнне ў санаторыях і шпіталях.

Беларускія дабрачынныя акцыі рэгулярна ладзілі эмігранты ў ЗША, найбольш актыўна ў гуманітарнай сферы працаваў Беларускі нацыянальны камітэт і Таварыства дапамогі Беларусі. Гуманітарная дзейнасць садзейнічала сацыяльна-псіхалагічнай адаптацыі эмігрантаў у іншакультурным асяроддзі, павышала актыўнасць грамадскага руху дыяспары, спрыяла развіццю міжнародных кантактаў і пашырэнню культурнага супрацоўніцтва.

Спіс літаратуры

1. БДАМЛІМ (Беларускі дзяржаўны архіў-музей літаратуры і мастацтва). Ф. 3. Воп. 1. Спр. 171.
2. БДАМЛІМ. Ф. 403. Воп. 1. Спр. 15.
3. Klimivich L., Suvorov V., Shaipak L. International Committee of the Red Cross: supporting, protecting, and providing medical care to Russian emigrants in the 1920s–1930s // *Russian Open Medical Journal*. 2020. Vol. 9, issue 4. P. 1–3.
4. Zaoralová R., Kutnohorská J., Mikšová Z. International Contacts of Czechoslovak Nurses, 1920–1938 // *PROFESE*. 2015. Vol. 8/1. P. 47–53.
5. Czechoslovak Help to the Russian and Ukraine emigration. Prague: Ministry for Foreign Affairs, 1924. 140 p.
6. Праца беларусаў ў Амэрыцы // Крывіч. 1923. № 2. С. 62–63.
7. Беларускі камітэт у г. Чыкаго // Крывіч. 1923. № 4. С. 57.
8. Fathi R., Oppenheimer M., Rosential P. Voluntary organizations, the Red Cross and the features of humanitarian reconstruction in Western Europe after the World Wars // *European Review of History*. 2023. Vol. 30, no. 5. P. 665–684.
9. Беларусы ў Амэрыцы // Беларускі студэнт. 1923. № 2–3. С. 23.
10. Прывітаньне // Сялянская ніва. 1927. № 47. С. 1.
11. Амэрыка // Сялянская ніва. 1927. № 46. С. 4.

References

1. BSAMLA (Belarusian State Archives and Museum of Literature and Art). Fund 3. I. 1. F. 171.
2. BSAMLA. Fund 403. I. 1. F. 15.
3. Klimivich L., Suvorov V., Shaipak L. International Committee of the Red Cross: supporting, protecting, and providing medical care to Russian emigrants in the 1920s–1930s. *Russian Open Medical Journal*, 2020, vol. 9, issue 4, pp. 1–3.
4. Zaoralová R., Kutnohorská J., Mikšová Z. International Contacts of Czechoslovak Nurses, 1920–1938. *PROFESE*, 2015, vol. 8/1, pp. 47–53.
5. Czechoslovak Help to the Russian and Ukraine emigration. Prague, Ministry for Foreign Affairs Publ., 1924. 140 p.
6. Activities of Belarusians in America. *Kryvich* [Kryvich], 1923, no. 2, pp. 62–63 (In Belarusian).
7. Belarusian Committee in Chicago. *Kryvich* [Kryvich], 1923, no. 4, p. 57 (In Belarusian).
8. Fathi R., Oppenheimer M., Rosential P. Voluntary organizations, the Red Cross and the features of humanitarian reconstruction in Western Europe after the World Wars. *European Review of History*, 2023, vol. 30, no. 5, pp. 665–684.
9. Belarusians in America. *Belaruski student* [Belarusian Student], 1923, no. 2–3, p. 23 (In Belarusian).
10. Greeting. *Syalyanskaya niva* [The Rural Field], 1927, no. 47, p. 1 (In Belarusian).
11. America. *Syalyanskaya niva* [The Rural Field], 1927, no. 46, p. 4 (In Belarusian).

Інфармацыя пра аўтара

Коваль Вольга Уладзіміраўна – кандыдат гістарычных навук, дацэнт кафедры гісторыі Беларусі і паліталогіі. Беларускі дзяржаўны тэхналагічны ўніверсітэт (вул. Свядлова, 13а, 220006, г. Мінск, Рэспубліка Беларусь). E-mail: koval@belstu.by

Information about the author

Koval Volha Uladzimirauna – PhD (History), Associate Professor, the Department of History of Belarus and Political Science. Belarusian State Technological University (13a Svyardlova str., 220006, Minsk, Republic of Belarus). E-mail: koval@belstu.by

Пасмуніў 20.03.2025